

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ครู เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำงานหนัก ทั้งในด้านการถ่ายทอดวิชาความรู้และการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม นอกจากนี้ยังจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตอันเหมาะสมกับสังคมไทยเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และคนทั่วไปให้สมกับที่สังคมไทยยกย่องว่า ครูเป็นปูชนียบุคคล แต่การที่จะเป็นครูที่ดีซึ่งสังคมต้องการนั้น ควรจะมีคุณสมบัติหรือลักษณะแบบใด ไ้มีผู้แสดงความคิดเห็น และวิจัยถึงคุณสมบัติ และลักษณะของครูที่ดีไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมไว้ ดังนี้

ชญู แสงศักดิ์¹ กล่าวว่า ลักษณะของครูที่ดีนั้น มี 5 ประการ คือ

1. มีความสัมพันธ์กับนักเรียนที่ดี ครูจะต้องสนใจเอาใจใส่ปัญหาของนักเรียน ทอบปัญหาให้กระจ่าง แน่แนว ไม่แสดงอารมณ์รุนแรง ไม่เยาะเย้ย รู้จักรงับอารมณ์ มีน้ำใจนักกีฬา อุดหนุน วางตัวอย่างเหมาะสมกับนักเรียน ไม่ทำให้นักเรียนชายหน้า รู้จักชมเชยนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลการสอน และตัดสินใจความคั่งงามของนักเรียนด้วยเหตุผล.
2. มีความรักในอาชีพครู มีส่วนช่วยแนะนำเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน รับฟังคำแนะนำปรับปรุงตัวเอง ทัศนสมัยต่อความรู้และกิจกรรมของครูเห็นว่าอาชีพครูดี สอนไม่อมกมุิ ร่วมมือสนับสนุนสมาคมการศึกษา หรือวิชาชีพที่สนใจ ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ มีความสามารถในอาชีพและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน
3. มีจรรยาครู ไม่แพร่ข่าวลือ ชื่อสัคย์ต่ออาชีพ ไม่ขโมยผลงานของคนอื่น ไม่ให้ร้ายคนอื่น มีมารยาทในการติดต่อกับราชการตามสายงาน ไม่อ้างอิงศาสนา ทำให้

¹ชญู แสงศักดิ์, "ครูดี" วิทยจารย์ (กุมภาพันธ์ 2504), หน้า 9-10.

ศาสนาเสื่อมเสีย ปรับปรุงตัวเองเสมอ ไม่กลัววิชานักเรียนของตัวเอง รักษาความลับ
 ของนักเรียน ไม่โฆษณาชวนเชื่อ ไม่นำผู้อื่นมาโน้มน้าให้นักเรียนฟัง ไม่เรียกร้องเงินเดือน
 เพื่อตัวเอง ไม่ควรทำงานน้อยเพื่อให้สมกับราคาค่าจ้าง ไม่สมัครงานตำแหน่งอื่นที่มีครู
 ประจำอยู่แล้ว ไม่ใช้อิทธิพลส่วนตัวในทางราชการ และปฏิบัติตามสัญญาที่ทำไว้กับราชการ
 อย่างเคร่งครัด

4. มีคุณสมบัติส่วนตัวดี มีความซื่อตรง มีสติปัญญาดี เชื่อมั่นในตัวเอง มีความ
 วิริริ่ กระตือรือร้น คิดปรับปรุงโรงเรียน รู้จักอ่อนหนักเป็นเบา มีความจริงใจ สุภาพ
 อ่อนโยน สุขภาพดี รู้จักร่วมมือ ไม่ทำกิริยาอาการอันน่ารำคาญ พุคซัดและไม่ตะโกน
 ตรงต่อเวลา ให้คะแนนเที่ยงตรง เข้าใจกฎระเบียบและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รู้จัก
 รักษาถิ่นปาก และกลิ่นตัว

5. มีรูปร่างท่าทางดี มีใบหน้าสะอาด คัดผมเรียบร้อย ร่องเท้าสะอาด
 แต่งตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ รักษาท่าทางให้สง่า ไม่สูบบุหรี่เคี้ยวหมากฝรั่ง หรือเคี้ยว
 อาหารระหว่างการสอน รักษานิ้วมือ เล็บให้สะอาดเสมอ รักษาฟันให้ดี

ภิญโญ สาร¹ ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูว่า

1. ลักษณะทางสังคมดี เป็นเพื่อนกับเพื่อนครูและคนโดยทั่วไป
2. มีความรักและสนใจในอาชีพ
3. มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนได้
4. มีความรู้ สอนดี
5. การปกครองก็มีความยุติธรรม

¹ภิญโญ สาร และคณะ, วิชาชีพ ป.ม. (พระนคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช,
 2507), หน้า 7.

ก๊อ สวัสดิพิพานิชย์¹ ไต่กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครูไว้หลายประการ คือ ครูจะต้องรักและเข้าใจนักเรียน จะต้องมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างลึกซึ้ง ต้องจัดหลักสูตร และบทเรียนเป็น มีความเชี่ยวชาญในการสอนวิชาต่าง ๆ และเอาใจใส่ให้นักเรียนทั้งตัว คือ จะต้องดูแลสุขภาพ อารมณ์ และสังคมของนักเรียน ประการสุดท้าย ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในด้านวัฒนธรรม กิจนิสัยและอุปนิสัย นอกจากนี้ยังไต่กล่าวอีกว่า ครูจะต้องปฏิบัติหน้าที่หลักของตนให้สมบูรณ์ จึงจะไต่ชื่อว่า เป็นครูที่ดีไต่²

ในการผลิตครูเพื่อให้ไต่ครูชั้นอาชีพนั้น สุภรณ์ ศรีพหล³ กล่าวไว้ว่า ควรจะไต่มีการวางรากฐาน และคุณสมบัติของผู้ที่จะออกไปเป็นครูให้มีคุณสมบัติดังนี้ คือ

1. จะต้องมีความรอบรู้
2. มีทักษะและความรู้วิชาครู
3. มีความสามารถในการตัดสินใจไต่ถูกต้องมีเหตุผล
4. ร่วมมือกับผู้ที่มีอาชีพครู ปรับปรุงมาตรฐานอาชีพครูให้สูงขึ้น
5. ประกอบอาชีพเต็มเวลา
6. รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ

¹ก๊อ สวัสดิพิพานิชย์, "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการฝึกหัดครู" เอกสารการสัมมนาผู้อ่านวยการ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 40-46.

²ก๊อ สวัสดิพิพานิชย์, "ครูกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา" ป.ศ.ร. 2519 (กรุงเทพมหานคร: ไชยวัฒนาการพิมพ์, 2519), หน้า 1-11.

³สุภรณ์ ศรีพหล, "การผลิตครูชั้นอาชีพ" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 7 (กันยายน, 2515): หน้า 11-12.

สุรินทร์ ศรีศิริ¹ กล่าวถึง ลักษณะของครูที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน
ไว้ 11 ประการ ดังนี้ คือ

1. ตรงต่อเวลา ไม่มาสายหรือกลับก่อนเวลา ไม่โอ้อ้อเวลาก่อนเข้าห้องสอน
2. มาทำงานเป็นเนืองนิตย์
3. เตรียมการสอนสม่ำเสมอ
4. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน เช่น การแต่งกาย การพูดจา กิริยามารยาท
5. เมื่อได้รับมอบหมายงาน ก็ทำงานนั้น ๆ ให้ลุล่วงไปโดยเร็ว
6. รับผิดชอบงานในหน้าที่ และไม่ก้าวล่วงงานคนอื่น
7. ทำตัวเป็นพหูสูต เพื่อทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก
8. ไม่ถือเราถือเขา มีความสามัคคีกลมเกลียวในคณะครู
9. มีจรรยาบรรณ วินัย และทำตามระเบียบประเพณีของคุรุสภา
10. ประจบหัวหน้าสถานศึกษาด้วยการทำงาน ไม่ใช่สอพลอ
11. ช่วยงานพิเศษของสถาบันศึกษานั้น ๆ

นอกจากนี้ยังได้ให้ความเห็นไว้อีกว่า ครูที่ดีต้องมีลักษณะ 6 ประการ คือ²

1. บุคลิกภาพดี คือมีรูปร่างหน้าตาดี แต่งกายดี เชื้อมั่นในตนเอง วาจาดี และปรับตัวดี
2. การจัดชั้นเรียนดี เหมาะสมกับบรรยากาศ ถูกสุขลักษณะ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้อย่างเหมาะสม

¹สุรินทร์ ศรีศิริ, "ครูดีนั้นเป็นอย่างไร" วิทยากร (กรกฎาคม, 2515), หน้า 3-9.

²สุรินทร์ ศรีศิริ, "ครูดีนั้นเป็นอย่างไร" วิทยากร (กุมภาพันธ์, 2515), หน้า 3-9.

3. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน
4. การสอนก็ มีการเตรียมตัว สอนตามหลักสูตรได้และมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี
5. มีเจตนาที่ค้ำคออาชีพครู มีจรรยาบรรณ และวินัยตามระเบียบประเพณีครู และศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ
6. มีความสัมพันธ์กับผู้นปกครองเป็นอย่างดี

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา¹ ได้กล่าวไว้ในรายงานฯ ครู คือผู้ที่ทำหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนารอบค่านขึ้นในตัวนักเรียน และเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม เช่นเดียวกับที่วิญญาณจะพึงมี และยังได้กำหนดลักษณะและบทบาทของครูที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. รักการอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
2. มีความคิดเป็นของตัวเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็น หรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะหรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยา อันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในสังคม
4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่สภาพ ฐานะ ฐานะ ฐานะ บากบั่น มัธยัสถ์ ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม
5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก แสดงนำ มาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล

¹คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, รายงานฉบับสมบูรณ์ของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 141-144.

6. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง เคารพกฎของสังคม มีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย

7. สนใจศึกษาธรรมชาติ และความแตกต่างในตัวของแต่ละคน เพื่อนำมา เป็นข้อสังเกต พิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์

8. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริม แนะนำ การเลือกวิชา และอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม

9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดีไว้ในคุณธรรม จริยธรรมและเห็นคุณค่า ของการรักษาเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมของชาติ

10. มีความรู้และความสนใจในการเกษตร พอที่จะเข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตน เป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามในโอกาสอันเหมาะสม

12. รักความยุติธรรม และกล้าที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม คุ้มครอง ปัญหาและสติความกระบวนการณ์ที่ถูกคองของชนบทรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม และสิทธิ แห่งกฎหมาย

13. เต็มใจเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสร้าง สัมพันธภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

อารักษ์ กาญจนพิทักษ์¹ กล่าวว่า สหพันธ์อาชีพครูแห่งโลกได้ลำดับคุณสมบัตินี้ดี และความเหมาะสมของครูไว้ ดังนี้

1. ครูควรเป็นบุคคลที่เข้าใจธรรมชาติและจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี
2. ครูควรมีลักษณะริเริ่ม รับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน ชยันและเสียสละ

¹อารักษ์ กาญจนพิทักษ์, "การจัดและบริหารโรงเรียน" วารสารวิสามันท์ศึกษา 6 (กรกฎาคม-สิงหาคม, 2517), หน้า 19.

3. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ
ได้โดยแจ่มแจ้งชัดเจน

4. ครูควรมีสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจดี
5. ครูควรมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี
6. ครูควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และมีสามัญสำนึก
7. ครูควรมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
8. ครูควรมีลักษณะที่น่าคบและมีท่าทางที่น่านับถือ
9. ครูควรมีความสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ตนสอน มีขันติธรรม

ระเบียบ นาคทรพ¹ อ้างถึง คุณสมบัติของครูตามพุทธทศาวัง 7 ประการ
ดังต่อไปนี้

1. น่ารัก คือ มีบุคลิกภาพที่นักเรียนอยากเข้าใกล้
2. หนักแน่น คือ มีใจคอหนักแน่น และมั่นคงด้วยความรู้ ทำให้น่าเคารพ
3. น่ายกย่อง คือ เป็นผู้ที่นักเรียนยกย่องได้อย่างเต็มใจ ไม่มีลับลมคมใน
4. คอยว่ากล่าวตักเตือน คือ เป็นหน้าที่หนึ่งของครูต้องกระทำโดยปราศจาก

อคติ

5. ออกทนต่อด้อยค่า คือ ครูต้องออกทนต่อด้อยค่าของนักเรียน ถ้าทนได้โดยครู
มีทั้ง เมตตาธรรมและขันติธรรม จะชนะน้ำใจนักเรียนได้ภายหลัง

6. อธิบายสิ่งที่ลึกซึ้งได้ง่าย คือ ครูต้องรู้ในวิชาที่ตนสอนและอธิบายได้

7. ไม่ชักชวนในสิ่งทายนะ คือ ครูไม่ชักชวนนักเรียนไปในทางเสีย หรือสอน
เรื่องที่เป็นไปไม่ได้

¹ ระเบียบ นาคทรพ, "เพื่อครูในอนาคต" วารสารครูศาสตร์ 4 (กุมภาพันธ์
-พฤษภาคม, 2517), หน้า 6.

กิลเบธ (Gilbert)¹ ให้ความเห็นว่า ครูจะต้องชอบและมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี รักและสนใจนักเรียน ใจกว้าง มีความรู้กว้างขวาง มีความจำแม่นยำ และมีเมตตาธรรม

เบ็ค (Beck)² ได้ศึกษาถึงลักษณะของครูที่ดี พบว่า มีลักษณะดังนี้ คือ

1. รักและเอาใจใส่นักเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียน
3. มีระเบียบวินัย

เฮลด์ และมัวร์ (Heald and Moore)³ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า บุคคลที่จะเป็นครู จะต้องมึลักษณะทางกายและใจ แตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ เช่น ครูจะต้องมี วิจารณ์ญาณ มีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความเมตตาากรุณาและปกป้องคนอื่น มีความละเอียดละออมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์คงที่หลีกเลี่ยงการวิจารณ์คนอื่น และเต็มใจที่จะทำงานมากกว่าคนอื่น

---

¹Hight Gilbert, The Art of Teaching (London: Methuen Co., 1951), pp. 31-39.

²William R. Beck, "Pupils Perception of Teacher Merit: A Factor Analysis of Five Postulated Dimensions," The Journal of Educational Research 61 (November 1967), p. 127.

³James E. Heald and Samuel A. Moore, The Teacher and Administrative Relationship in School System (New York: Macmillan Co., 1968), p. 142.

ล้อม ไชยสร¹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี โดยการสอบถามนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย พบว่าครูที่ดีมีลักษณะดังนี้ คือ พุทจาสุภาพซื่อสัตย์ แข็งกายสุภาพเรียบร้อย มีความเมตตากรุณา เป็นกันเองกับนักเรียน ชยัน อคทน มีระเบียบและมีความยุติธรรม

มัทนา ปิยะมาคา² ได้สำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็นครู จำนวน 1,406 คน พบว่า คุณลักษณะของครูที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ความเมตตากรุณา การให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน ความยุติธรรม ความซื่อตรง บุคลิกภาพ สัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน และการให้อุปการะแก่นักเรียนตามลำดับ และแยกศึกษาตามเพศพบว่า ครูหญิงมีลักษณะด้านความเมตตากรุณาและอุปการะสูงกว่าครูชาย แต่ครูชายมีคุณลักษณะด้านการให้คำแนะนำปรึกษา และสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียนสูงกว่าครูหญิง นอกจากนี้ยังพบว่า ครูที่มีวุฒิปริญญามีคุณสมบัติด้านความเมตตากรุณา และการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนสูงกว่าครูที่มีวุฒิประกาศนียบัตร และครูที่มีวุฒิประกาศนียบัตร มีคุณลักษณะด้านการสอน ความยุติธรรม ความซื่อตรง และบุคลิกภาพที่สูงกว่าครูที่มีวุฒิปริญญา

¹ล้อม ไชยสร, "ลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 60-61.

²มัทนา ปิยะมาคา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2511), หน้า 96-100.

สุพัทรา ภักดีประไพ¹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี โดยการสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าครูที่ดีควรพูดจาสุภาพชัดเจน แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เมตตากรุณา เป็นกันเองกับนักเรียน ชยัน อคทน มีระเบียบและมีความยุติธรรม

คณิง จันทวงศ์² ได้วิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูที่สำเร็จทางการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครู โดยการสอบถามครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูใหญ่ต้องการได้ครูที่มีความรู้ ความสามารถในวิชาพิเศษ เช่น เกษตรกรรม พละนาฏศิลป์ และศิลปศึกษา เพื่อช่วยในกิจกรรมของชุมชน

กรมการฝึกหัดครู³ ได้ทำการวิจัยโดยมุ่งศึกษาถึงคุณลักษณะของครูที่ดี ตามความคิดเห็นของบุคคล 6 กลุ่ม คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร

¹สุพัทรา ภักดีประไพ, "ลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 54.

²คณิง จันทวงศ์, "ความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครู" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 86-88.

³เฉลียว บุรีภักดี และ คณะ, รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะของครูที่ดี (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2520), หน้า 192.

การศึกษา พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ 12 แห่ง ซึ่งผลการวิจัยตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว มีดังนี้ คือ

1. มีความรู้ที่ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ และนำความคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงงาน
2. มีความสามารถในการสอน สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง เตรียมการสอนอย่างดี ทั้งใจสอน และนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน
3. มีคุณธรรม เช่น ความยุติธรรม เมตตากรุณา ความรับผิดชอบในหน้าที่ ตรงต่อเวลา รักและเอาใจใส่นักเรียน
4. มีความประพฤติเรียบร้อย วาจาสุภาพ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย และเหมาะสม
5. มีมนุษยสัมพันธ์ดี อารมณ์แจ่มใสไม่วุ่นวาย สุขภาพอ่อนนุ่มเข้าใจปัญหาและความต้องการของนักเรียน
6. มีสุขภาพดี แข็งแรง และละเว้นสิ่งเสพติดให้โทษ
7. ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเข้าใจในกระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตย
8. มีศรัทธาในอาชีพครู

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครูใหญ่ นักการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สานมิตร, 2518), หน้า 86-92.

และผู้ที่ทรงคุณวุฒิ จำนวน 756 คน ในกรุงเทพมหานคร พบว่าคุณลักษณะของครูที่สังคมต้องการ มีดังนี้

1. ด้านความประพฤติ ครูไม่ควรประพฤติคนเหนือคนในอาชีพอื่น ครูจะต้องประพฤติตนเยี่ยงสมาชิกที่ดีในสังคมอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ตลอดเวลา
2. ด้านความรู้ทางวิชาการ ครูจะต้องมีความรู้กว้างขวาง นอกเหนือจากวิชาที่ตนสอน และหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนั้นครูยังจะต้องมีความรู้ทางวิชาชีพครูด้วย
3. ด้านความสามารถในการสอน ครูต้องมีทักษะในการสอนให้นักเรียนเข้าใจ ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนอยู่เสมอ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งใจสอน และมีน้ำใจในการช่วยงานของโรงเรียน
4. ด้านการปกครองนักเรียน ครูจะต้องเข้มงวดกวดขัน ไม่ปล่อยปละละเลยต่อการที่นักเรียนกระทำผิดระเบียบของโรงเรียน อบรมศีลธรรมจรรยาแก่นักเรียน
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรให้ความสนิทสนมกับนักเรียน ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาต่างๆ ควรหาโอกาสพบปะผู้ปกครองนักเรียน และเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
6. ด้านบุคลิกภาพ ครูควรแต่งกายเรียบร้อย กิริยาสงวนเสงี่ยม พุดจาไพเราะ สุภาพ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอและมีลักษณะผู้นำ
7. ด้านการทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก ครูไม่ควรทำงานพิเศษ หรืองานอดิเรกประเภทที่ขัดต่อศีลธรรม คุณธรรมอันดีหรือเกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น ขายสุรา ออกเงินให้กู้ เก็บเงินตามบาร์ การลาล่าสัตว์ การเป็นนายหน้า ครูควรทำงานพิเศษที่สุจริต ซึ่งไม่ขัดต่อศีลธรรม และไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น สอนพิเศษ ทำสวน เป็นต้น

ประโยชน์ จันทรโชติ¹ ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยใช้ตัวอย่างประชากรซึ่งมีครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง จำนวน 489 คน พบว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์เรียงจากมากไปหาน้อย มีดังต่อไปนี้ คุณลักษณะด้านการสอน การปฏิบัติงานทั่วไป ความเป็นประชาธิปไตย สัมพันธภาพกับนักเรียน คุณธรรมศีลธรรม มนุษย์สัมพันธ์ และบุคลิกลักษณะท่าทาง ตามลำดับ

สุวรรณา เนตยากร² ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ครูควรมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสุภาพ พุดจาสุภาพ รู้จักควบคุมอารมณ์ เสียสละอดทน และมีข้อเสนอแนะสำหรับครูคือ ครูควรเป็นผู้มีความยุติธรรม ตั้งใจสอน และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

วันดี วุฒิโชค³ ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของครูใหญ่ ครูและผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะที่จำเป็นมาก

¹ประโยชน์ จันทรโชติ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา" (ปริชญานีพนธ์ มหามัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 63.

²สุวรรณา เนตยากร, "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา", (วิทยานิพนธ์ปริชญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า ง-จ.

³วันดี วุฒิโชค, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของครูใหญ่ ครูและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริชญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า จ-ฉ.

สำหรับครูอนุบาลคือ พுகจาสุภาพ เรียบร้อย ใช้คำพูดที่เหมาะสมกับนักเรียน ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับนักเรียน รักและเมตตาแก่นักเรียนโดยทั่วหน้า และยังเสนอแนะว่าต้องการครูอนุบาลที่มีคุณลักษณะ รักและให้ความอบอุ่นแก่นักเรียน ไม่ชู้และบังคับนักเรียน ควรชี้แจงเหตุผลให้นักเรียนเข้าใจ รู้จักปรับปรุงตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

ฮาร์ท (Hart)¹ ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่สุดท้าย เกี่ยวกับครูที่ดี พบว่า มีคุณสมบัตินี้

1. มีความสามารถที่จะชักจูงใจนักเรียนให้เกิดความสนใจในวิชาที่ตนสอน มีความฉลาดรอบรู้ในการถ่ายทอดความรู้ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด
2. ครูต้องสนใจในตัวนักเรียน ให้ความร่วมมือกับนักเรียน
3. สามารถควบคุมอารมณ์ ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
4. อธิบายใคอย่างแจ่มชัด มีวิธีสอนให้นักเรียนเข้าใจง่าย

เลห์แมนน์ และมีห์เรนส์ (Lehmann and Mehrens)² ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในอุดมคติว่ามีเกณฑ์ที่สำคัญที่สุด 4 ประการ คือ

1. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ต้องมีความรู้อย่างกว้างขวางทั้งความรู้มูลฐาน และสิ่งใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาที่ตนสอน
2. มีความสนใจในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง และกระตือรือร้นค้นคว้าในวิชาเรียน
3. เตรียมการสอนอยู่เสมอในวิชาที่ตนสอน กำหนดหัวข้อวิชาที่สอน วัตถุประสงค์ ตลอดจนรายชื่อนหนังสืออ้างอิง

¹Frank W. Hart, Teacher and Teaching by Ten Thousand High School Seniors (New York: Macmillan Co., 1954), p. 128.

²Irvin J. Lehmann and William A. Mehrens, Educational Research Reading in Focus (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1971), p. 136.

4. ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสม มีความสามารถในการอธิบายอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง สอนโดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน

นิภา เพชรสม¹ ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูประจำการ และนักศึกษาวิทยาลัยครูเกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา พบว่า ครูประจำการ และนักศึกษาวิทยาลัยครู เห็นว่า

1. ครูควรมีความใจเสียสละ เห็นแก่ความก้าวหน้าของนักเรียนจริง ๆ มีน้ำใจ หนักแน่นอดทน มีเมตตากรุณาต่อนักเรียน ไม่มีอคติ เป็นคนมีระเบียบแบบแผน ทำตามระเบียบประเพณีอันดีงาม เห็นคุณค่าทางใจมากกว่าทางวัตถุ
2. มีอารมณ์ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม เป็นกันเองกับนักเรียน มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายดี มีอารมณ์ขัน เอาใจใส่ดูแลนักเรียนให้ความอบอุ่นอยู่เสมอ สามารถเข้าใจต่อเหตุการณ์ได้
3. รู้จักให้ความร่วมมือ มีความรู้สึกอันดีต่อบุคคลอื่น ๆ รอบขอบ สุภาพ สงคัมกับผู้อื่นดี วางตนดี มีอารมณ์มั่นคง ฉลาด มีไหวพริบดี รู้จักกาลเทศะ และเชื่อถือได้

พงศธร พิทักษ์กำพล² ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาพบว่า

---

¹นิภา เพชรสม, "ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครู ในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 16-17.

²พงศธร พิทักษ์กำพล, "ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครู ในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 66-69.

1. ด้านความรู้ ครูประถมศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความก้าวหน้าใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ชนิดของยาเสพติด ประโยชน์ โทษและการป้องกันยาเสพติด สาเหตุและผลของปรากฏการณ์ธรรมชาติ คำศัพท์อย่างง่าย ๆ เช่น โคลง กาพย์และกลอน ใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน การแนะนำนักเรียน การช่วยเหลือ แนะนำครูใหม่ และการเขียนข้อสอบทั้งแบบอัตนัยและปรนัย

2. ด้านทักษะการสอน ครูประถมศึกษาควรมีทักษะในเรื่อง การศึกษาเพิ่มเติมในวิชาที่สอนอยู่เสมอ การใช้คำพูดได้เหมาะสมชัดเจน การอธิบายและถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเข้าใจได้ และการจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่จะสอนได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านทัศนคติ ครูประถมศึกษาควรมีทัศนคติที่ดีต่อความขยัน ความเมตตา กรุณา การใช้วาจาสุภาพ การตรงต่อเวลา ความเสียสละ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการให้เกียรติผู้อื่น

4. ด้านหน้าที่และงานของครู ครูประถมศึกษาควรจะทำบัญชีรายชื่อ เตรียมการสอน อบรมสั่งสอน ดูแลและควบคุมความประพฤติของนักเรียน

ระคม บุญเรือง¹ ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครองในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา พบว่า

1. ด้านความรู้ ครูประถมศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับพิธีการทางศาสนา การร้องเพลงไทยเดิมหรือสากล เกษตรกรรมเบื้องต้น พื้นฐานทางครอบครัวของนักเรียน การศึกษาค้นคว้าทางคณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง

¹ระคม บุญเรือง, "ความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครองในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 88-92.

2. ด้านทักษะการสอน ครูประถมศึกษาควรสามารถอธิบายได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง สร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้เรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้เหมาะสม แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างฉลว และวาทภาพประกอบการสอนได้

3. ด้านทัศนคติ ครูประถมศึกษาไม่ควรชอบอวยมุข แต่ครูประถมศึกษาควรชอบสอน มีความยุติธรรม รู้จักควบคุมอารมณ์และรับผิดชอบงาน

4. ด้านหน้าที่และงานของครู ครูประถมศึกษาควรดูแลความสะอาดเรียบร้อยของห้องเรียนและโรงเรียน รู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน จัดและเก็บเอกสารอุปกรณ์การสอนเข้าเป็นหมวดหมู่ และตรวจสอบงานของนักเรียน

เคื่อนใจ เมฆประยูร¹ ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครองในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา พบว่า

1. ด้านความรู้ ครูประถมศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับการร้องเพลงไทยเกิมพื้นฐานทางครอบครัวของนักเรียน รู้ระเบียบและวิธีการวัดผล

2. ด้านทักษะการสอน ครูประถมศึกษา ควรมีทักษะในการสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้เรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้เหมาะสม และแก้ปัญหาได้อย่างฉลว

3. ด้านทัศนคติ ครูประถมศึกษาควรมีความยุติธรรม รู้จักกาลเทศะ ไม่ชอบอวยมุข รู้จักควบคุมอารมณ์และชอบสอน

---

¹เคื่อนใจ เมฆประยูร, "ความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครองในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี, 2518), หน้า ๖-๗.

4. คำนหน้าทีและงานของครู ครูประถมศึกษาควรเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน จักและเก็บเอกสาร อุปกรณ์การสอนเข้าเป็นหมวดหมู่ และเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

นันทนา ฮันศิริ¹ ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา พบว่า

1. ความรู้วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู ทักษะการสอน ทักษะคิหน้าทีและงาน ของครูเกือบทุกรายการมีความจำเป็นต่อครูประถมศึกษา มาก ยกเว้น หน้าทีของครูเกี่ยวกับการเลือกแบบเรียน ซึ่งผู้บริหารการศึกษามีความเห็นว่าเป็นต่อครูในระดับปานกลาง

2. ในสภาพที่เป็นจริง ผู้บริหารการศึกษามีความเห็นว่าเป็นว่า ครูประถมศึกษา มีความรู้วิชาสามัญวิชาครู และทักษะการสอนระดับปานกลาง ยกเว้น ความรู้เรื่องสหกรณ์ ประชากรศึกษา การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ และการนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียน การสอน ซึ่งผู้บริหารการศึกษาครูประถมศึกษาที่มีความรู้ในระดับต่ำ

3. ทักษะคิและการปฏิบัติหน้าทีพร้อมทั้งงานต่าง ๆ ของครู ผู้บริหารการศึกษา เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้น หน้าทีในการเลือกแบบเรียน

4. ผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้วิชาสามัญ ทักษะคิ หน้าทีและงานของครูไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ความรู้เกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียมประเพณี และหน้าทีที่จะต้องรู้และปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ส่วน ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้วิชาสามัญ ทักษะคิ หน้าทีและงานของครูไม่แตกต่างกัน

¹นันทนา ฮันศิริ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับ ขอบเขต หน้าที และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518); หน้า ง-จ.

แพรวพรรณ คืออาษา¹ ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัด อุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหาร การศึกษาพิจารณาเห็นว่ามีจำนวนมากที่ครูประถมศึกษา จะต้องมีความรู้วิชาสามัญ วิชาครูทักษะการสอน ทักษะคติ รวมทั้งหน้าที่และงานของครู ผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิต่าง กันมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องจำเป็นดังกล่าว ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น เรื่องความรู้เกี่ยวกับ วรรณคดีไทย ลักษณะของครู และการปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนผู้บริหารการศึกษาที่มี อายุการทำงานต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องจำเป็นดังกล่าว ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น เรื่อง ความรักและศรัทธาในอาชีพครู

จารึก นนทวาสี² ได้ศึกษาเรื่อง เกณฑ์การคัดเลือกครูประถมศึกษาที่เกิน พบว่า ความเห็นของผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด 62 คน และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงราย 80 คน ที่มีต่อรายการคุณลักษณะของครูที่เกิน สามารถ นำไปจัดเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการคัดเลือกครูประถมศึกษาที่เกินได้ รวม 101 ข้อ แยกเป็น หมวดต่าง ๆ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ก งานการสอน ก งานวิชาการ ก งานกิจการนัก- เรียน ก งานความสัมพันธ์และการบริการ ก งานคุณลักษณะเฉพาะตัวครู ก งานธุรการและการ พัฒนา

¹แพรวพรรณ คืออาษา, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัด อุตรดิตถ์ เกี่ยวกับ ขอบเขต หน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า ๖-๗.

²จารึก นนทวาสี, "เกณฑ์การคัดเลือกครูประถมศึกษาที่เกิน" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า ๖-๗.

รายงานการวิจัย เรื่อง การเตรียมครูสำหรับโครงการนวัตกรรมทางการศึกษา
ในระดับประถมศึกษา ซึ่งดำเนินการวิจัยโดย กิลก บุญเรืองรอด และคณะ¹ พบว่า
สมรรถภาพครูที่จำเป็นสำหรับโครงการเลื่อนชั้นอัตโนมัติ และโครงการศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จ มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการใช้หลักเกณฑ์ เทคนิคและทักษะการสอน ประกอบด้วย
การสอนเป็นรายบุคคล การสอนซ่อมเสริม การใช้เพื่อนช่วยสอน การอธิบาย การใช้คำ
ถาม การนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาหลักสูตรแบบเรียน การ
เตรียมการสอน การเรียนบทเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การ
สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เกมในการสอน การใช้เพลงประกอบการสอน
2. ความสามารถในการจูงใจและการให้แรงเสริม ประกอบด้วย การรู้จัก
ใช้การจูงใจ และการให้แรงเสริมในโอกาสที่เหมาะสม การใช้แรงจูงใจแบบต่าง ๆ การ
จัดบรรยากาศในห้องเรียน การใช้แรงเสริมชนิดต่าง ๆ
3. ความสามารถในการแนะแนวและการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย การ
ศึกษาผู้เรียนและชุมชน การจัดกิจกรรมป้องกันปัญหา การช่วยแก้ปัญหา เทคนิคการให้คำ
ปรึกษา การส่งผู้เรียนไปยังแหล่งบริการ การตรวจสุขภาพ การเยี่ยมบ้าน
4. ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การวัด
และประเมินผลการเรียนการสอน การประเมินผลงานของตน การให้ผู้เรียนประเมินผล
ตนเอง การบันทึกผลการเรียน การแจ้งผลการเรียน การติดตามผล
5. คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครู ประกอบด้วย การไม่ก้าวร้าว การใช้หลัก
ประชาธิปไตย การยอมรับผู้เรียน ความจริงใจ ความเข้าใจในตัวผู้เรียน การเป็น

---

¹กิลก บุญเรืองรอด และคณะ, รายงานการวิจัย เรื่อง การเตรียมครูสำหรับ
โครงการ นวัตกรรมทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา กรม
การฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2523), หน้า 159-162.

ตัวอย่างที่ดี การมีอารมณ์ขัน

6. ความสามารถในการระดมความคิด ประกอบด้วย การรู้ธรรมชาติของกลุ่ม การแบ่งกลุ่ม การมอบหมายงาน การใช้กลุ่มในการปกครองและแก้ปัญหาต่าง ๆ การดำเนินการอภิปราย การจับประเด็นการอภิปราย

7. ความสามารถในการสัมพันธ์กับบุคคลและชุมชน ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การใช้บุคลากรท้องถิ่น การปรับตัวเข้ากับชุมชน การรักษาประเพณีท้องถิ่น การร่วมมือกับผู้นปกครอง การประสานงานกับฝ่ายบริหารและหน่วยงานอื่น การร่วมมือกับครูด้วยกันในการสอนและแก้ปัญหาอื่น

รายงานการวิจัยกลุ่มที่ 2 ในโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู เรื่อง การศึกษาหาสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษาที่ท้องถื่น ซึ่งดำเนินการวิจัย โดย กมล สุภประเสริฐ และคณะ พบว่า ครู ผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์วิทยาลัยครู พิจารณาเห็นว่า จำเป็นมากที่ครูประถมศึกษาจะต้องมีสมรรถวิสัยด้านต่าง ๆ ตามที่ได้ กำหนดพฤติกรรมไว้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสมรรถวิสัยมี 7 ด้าน ดังนี้

①. ด้านชุมชน และสิ่งแวดล้อม เป็นด้านที่ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่สามารถประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนนำเอาปัญหาของชุมชน และสิ่งแวดล้อมนั้นมาให้เกิดได้ศึกษา

②. ด้านหลักสูตรและสื่อการเรียน เป็นด้านที่จะต้องรู้รายละเอียด เข้าใจ จุดประสงค์ของการ เรียนรู้ตามหลักสูตร สาเหตุสื่อการเรียนที่เหมาะสมแก่สมรรถภาพของ เด็ก แต่ละอายุและแต่ละท้องถิ่น

¹ กมล สุภประเสริฐ และคณะ, การศึกษาหาสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษาที่ท้องถื่น (ม.ป.ท.), 264.

3. **ค่านักว้เด็ก** เป็นค่านที่ครูจะต้องเข้าใจจิตวิทยา ทั้งในค่านการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่มีแก่เด็กในวัยเข้าเรียนประถมศึกษา
4. **ค่านโรงเรียน** เป็นค่านที่ครูจะต้องเข้าใจว่าโรงเรียนเป็นสังคม โรงเรียนเป็นที่จกกิจกรรมให้เกิดมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ในตัวเด็ก โรงเรียนจะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ และจัดการให้เด็กได้รับนิคชอบจัดการ
5. **ค่านตัวครู** เป็นค่านที่ครูจะต้องฝึกฝนปรับปรุงตัวครู เพื่อให้เป็นครูที่ดี เพราะเด็กจะเลียนแบบอย่างทั้งในค่านลักษณะท่าทาง อุปนิสัยใจคอ และกริยามารยาท
6. **ค่านการปฏิบัติการสอน** เป็นค่านที่ครูจะต้องจกกิจกรรมการเรียน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวเด็กทุกกลุ่มวิชาและมวลประสบการณ์ นั่นก็คือครูต้องสอนเป็นหลายอย่าง
7. **ค่านการประเมินผล** เป็นค่านที่ครูจะต้องมีทักษะในการประเมินผลกิจกรรมการเรียนของนักเรียน และการสอนของตัวครูเอง โดยเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าการศึกษาลักษณะของครูที่ค่านนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ความคิดเห็นและผลงานวิจัยของนักการศึกษาต่าง ๆ จึงกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางความคิดในการสร้างแบบสำรวจ เพื่อศึกษาคุณสมบัติของครูประจำการอันจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า ข้อดกเถียงที่ว่า โรงเรียนมักจะได้ครูที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับที่ค่านการ หรือสถาบันการฝึกหัดครูผลิตครูไม่ตรงกับความต้องการ ของสังคมนั้นเป็นความจริงเพียงใด ผู้วิจัยค่านว่าการวิจัยเพื่อสำรวจและเปรียบเทียบระหว่างคุณสมบัติของครูที่โรงเรียนประถมศึกษาค่านการกับคุณสมบัติของครูประจำการ วุฒิปริญญาตรี นี้ จะเป็นผลให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนประถมศึกษาอันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบาย และหลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาตรีต่อไป